⛺ אוהל פתוח – אברהם מכניס אורחים

כיתה ב' | תנ"ך | 45 דק' | שיעור לפי מעגל הלמידה · מערך למורה

❓ איך אברהם קיבל את האורחים – ומה אפשר ללמוד מזה עליו?

עיגון בתוכנית הלימודים: כיתה ב' – סיפורי אברהם (בראשית י"ח בין פרקי החובה). השאלה המכוונת: מדוע אברהם ראוי להיות אבי האומה? מיומנות: זיהוי דמויות ותכונותיהן מתוך מעשיהן בכתוב. (משרד החינוך, הפיקוח על הוראת המקרא – מיקוד תוכנית הלימודים יסודי תשפ"ה, טבלת כיתה ב' (סיפורי אברהם); תוכנית הלימודים בתנ"ך ממלכתי לחינוך היסודי – מיומנויות להבנת דרכי העיצוב הספרותי (עד סוף ב))

„-מדוע אברהם ראוי להיות אבי האומה? ... -באילו ניסיונות אברהם פעל בהתאם למצופה ממנו, ובאילו היה יכול לפעול אחרת? | מיומנויות, עד סוף ב: הלומדים יזהו דמויות בסיפור ותכונותיהן ויאתרו את מרכיבי העלילה: פתיחה, דמויות, זמן ומקום, בעיה ופתרון, מסר."

מטרות

מטרה מרכזית: התלמידים/ות יימיינו את דברי אברהם ואת מעשיו בבראשית יח, א–ח לשתי קבוצות ("מה אמר שייתן" / "מה נתן בפועל"), ויסיקו מן ההשוואה תכונה אחת של אברהם, בציון פסוק.

- התלמידים/ות יאתרו בבראשית יח, א–ח לפחות ארבע פעולות שאברהם עשה למען האורחים.
- התלמידים/ות יימיינו את הכתוב לשתי קבוצות: מה אברהם אמר שייתן (ד–ה) ומה נתן בפועל (ו–ח).
- התלמידים/ות יזהו בכתוב שתי מילים של מהירות (וירץ, וימהר, מהרי) ויסיקו מהן תכונה של אברהם.
- התלמידים/ות יתכננו שתי פעולות לקבלת אורח בכיתה שבהן המעשה גדול מן ההבטחה.

ידע קודם: סיפור יציאת אברהם לארץ כנען (בראשית יב) – נלמד בכיתה ב'. · היכרות עם מבנה ספר התנ"ך: פרק ופסוק.

מושגים: הכנסת אורחים · אמור מעט ועשה הרבה · תכונה · ראיה מן הכתוב

חומרים: ספר בראשית (מהדורת כיתה ב') · כרטיסי פסוקים ו–ח על הלוח · מקרן לסרטון ולסימולטור · דף לתלמיד מודפס · צבעים

מהלך השיעור לפי שלבי מעגל הלמידה

1. פתיחת המעגל – איתור ידע קודם **6 דק'**	*איתור ידע קודם על קבלת אורחים ויצירת שאלה מכוונת.* 1. שואלת: "מי ביקר אצלכם בבית לאחרונה? מה אמרתם לאורחים ומה עשיתם בשבילם?" 2. רושמת על הלוח בשני טורים, בלי לשפוט: "מה אמרנו" / "מה עשינו". 3. מספרת: "היום נפגוש את אברהם, שישב בפתח האוהל ביום חם מאוד – ופתאום הגיעו שלושה אנשים. נבדוק: מה הוא אמר להם, ומה עשה?" **תשובות צפויות:** • תשובה צפויה: "אמרנו 'ברוכים הבאים'", "הגשנו אוכל", "נתנו להם לשבת". • תפיסה שגויה נפוצה: התלמידים מערבבים בין הטורים ("אמרנו שנגיש עוגה") ← תגובת המורה: "זה משהו שאמרנו או משהו שעשינו? נבדוק אם גם עשינו."

2. התנסות **13 דק׳**	*קריאה בכתוב, צפייה וממיון: מה אברהם אמר ומה עשה.* 1. קוראת בקול את בראשית יח, א–ח, והתלמידים עוקבים בספר באצבע. 2. מקרינה את הסרטון של (3:29) iTaLAM ומבקשת לשים לב לשאלות הצפייה. 3. מחלקת לזוגות: זוג אחד מחפש מה אברהם אמר לאורחים (פסוקים ג–ה), זוג אחר מחפש מה עשה (פסוקים ו–ח). 4. מפעילה את הסימולטור על הלוח: התלמידים גוררים כל כרטיס לקופסה – ״מה אמר״ או ״מה עשה״ – ומנמקים בהצבעה על הפסוק. 🎬 **סרטון:** iTaLAM פרשת וירא, בראשית פרק יח פסוקים א טו (iTaLAM.org) – youtube.com/watch?v=PTEaVCELxWE 🕹️ **סימולטור:** מה אברהם אמר – ומה עשה? – מצאו מה אברהם אמר שייתן ומה הוא נתן באמת. (בעמוד השיעור באתר) **תשובות צפויות:** • תשובה צפויה: אמר – ״מעט מים״, ״פת לחם״; עשה – עוגות מקמח סלת, בן בקר רך וטוב, חמאה וחלב. • תפיסה שגויה נפוצה: ״אברהם נתן בדיוק מה שאמר״ ← תגובת המורה: ״השוו את פסוק ה (׳ואקחה פת לחם׳) לפסוק ז (׳ויקח בן בקר רך וטוב׳) – מה גדול יותר?״
3. המשגה **10 דק׳**	*המשגה: מן המיון לתכונות של אברהם ולמושג ״הכנסת אורחים״.* 1. אני מדגימה: כותבת על הלוח ״וירץ לקראתם״ (פסוק ב), מסמנת את ״וירץ״ ואומרת: ״המילה הזאת מראה שאברהם מיהר. מזה אני לומדת שאברהם היה זריז – כי כתוב ׳וירץ׳.״ 2. נעשה יחד: הכיתה מאתרת עוד מילים של מהירות – ״וימהר אברהם האהלה״, ״מהרי״ (ו), ״ואל הבקר רץ אברהם״, ״וימהר לעשות אתו״ (ז) – ומסמנת בצבע. 3. נעשה יחד: משלימים על הלוח: ״אברהם אמר שייתן ___ ונתן ___״. מציגה את דברי חז״ל: ״כתיב: ׳ואקחה פת לחם׳, וכתיב: ׳ואל הבקר רץ אברהם׳, אמר רבי אלעזר: מכאן שצדיקים אומרים מעט ועושים הרבה״ (בבא מציעא פז ע״א), ואת דברי שמאי ״אמור מעט ועשה הרבה״ (אבות א, טו). 4. עכשיו לבד: כל תלמיד/ה כותב/ת בדף משפט: ״אברהם היה ___, כי כתוב ___״. **מושגים:** הכנסת אורחים – קבלת פנים חמה לאורח: לצאת לקראתו, לדאוג למה שהוא צריך ולתת לו בנדיבות. · אמר מעט ועשה הרבה – להבטיח מעט ולעשות יותר ממה שהבטחנו – כמו אברהם שהציע פת לחם והגיש סעודה. · תכונה – דרך שבה אדם נוהג בדרך כלל, למשל נדיב או זריז. · ראיה מן הכתוב – מילים מתוך הפסוק שמוכיחות את מה שאנחנו אומרים על הדמות. **תשובות צפויות:** • תשובה צפויה: ״אברהם היה זריז, כי כתוב ׳וימהר׳״; ״אברהם היה נדיב, כי אמר פת לחם ונתן בן בקר״. • תפיסה שגויה נפוצה: תכונה בלי ראיה (״אברהם היה טוב״) ← תגובת המורה: ״איזו מילה בפסוק מראה את זה? הצביעו עליה.״ **שאלות מסדר חשיבה גבוה:** • למה לדעתכם אברהם אמר ״מעט מים״ ו״פת לחם״, אבל נתן הרבה יותר? מה זה מלמד עליו?

4. יישום – ביצועי הבנה **9 דק'**	*יישום: מתכננים קבלת אורח בכיתה ברוח "אמור מעט ועשה הרבה".* 1. מספרת: "מחר יגיע לכיתה אורח – ילד חדש או סבא של אחד התלמידים." 2. מבקשת מכל זוג לתכנן: משפט אחד שנגיד לאורח ושני דברים שנעשה בשבילו – כך שהמעשים "גדולים" מהמילים. 3. שלושה זוגות מציגים, והכיתה מזהה: איפה כאן "אמור מעט ועשה הרבה"? **משימה:** תכננו איך נקבל אורח בכיתה: כתבו או ציירו משפט אחד שנגיד לו ושני דברים שנעשה בשבילו. **תשובות צפויות:** • תשובה צפויה: "נגיד 'ברוך הבא', ונראה לו את הכיתה ונשב לידו בהפסקה". • תפיסה שגויה נפוצה: תוכנית שכולה דיבור ("נגיד לו שנעזור") ← תגובת המורה: "מה תעשו בפועל? אברהם לא רק אמר." **שאלות מסדר חשיבה גבוה:** • איך הייתם בודקים אם האורח שלנו הרגיש כמו האורחים של אברהם?
5. סגירת המעגל – רפלקציה והערכה **7 דק'**	*הערכה מעצבת וסיכום: מדוע אברהם ראוי להיות אבי האומה?* 1. מפעילה את השאלון על הלוח, והתלמידים עונים בהצבעה. 2. כרטיס יציאה כתוב (3 דקות). 3. מסכמת עם השאלה המכוונת של התוכנית: "מה למדנו היום שמראה למה אברהם ראוי להיות אבי האומה?" **תשובות צפויות:** • תשובה צפויה: "כי הוא דאג לאחרים ונתן יותר ממה שהבטיח". • תפיסה שגויה נפוצה: "כי היה עשיר" ← תגובת המורה: "האם הכתוב מדגיש את העושר או את מה שעשה עם מה שהיה לו?" **שאלות מסדר חשיבה גבוה:** • האם מספיק לעשות מעשה טוב אחד כדי להיות "אבי האומה"? מה עוד הייתם רוצים לדעת על אברהם? 📝 **שאלון** (6 שאלות) **ורפלקציה** – בדף לתלמיד. 🎟️ **כרטיס יציאה:** השלימו: אברהם אמר שייתן _____ ונתן בפועל _____. מזה אני לומד/ת שאברהם היה _____, כי כתוב "_____". • השלמה נכונה של "אמר" (פת לחם / מעט מים) ושל "נתן" (עוגות, בן בקר, חמאה וחלב). • תכונה מתאימה (נדיב, זריז, מכניס אורחים) עם מילה מן הכתוב שמוכיחה אותה.

הלימה: מטרה – פעילות – עדות

איתור פעולות אברהם	התנסות: קריאה בזוגות ואיתור בפסוקים	סימון הפעולות בדף התלמיד; שאלון שאלה 1
מיון "אמר" / "נתן"	התנסות: הסימולטור (מיון לשתי קופסאות)	תוצאת המיון בסימולטור והנימוק בהצבעה על פסוק
מילות מהירות ← תכונה	המשגה: סימון מילות המהירות ומשפט "אברהם היה ___, כי כתוב ___"	כרטיס היציאה; שאלון שאלה 3
תכנון קבלת אורח	יישום: תוכנית זוגית לקבלת אורח בכיתה	דף התוכנית והצגתה בכיתה

התאמה לשונות

מתקשים	• למתקשים: כרטיסי פסוקים מוגדלים עם המילים החשובות מודגשות, ומיון של 4 כרטיסים בלבד בליווי המורה. • קריאה משותפת עם חבר קורא לפני המיון.

בינוניים	• לבינוניים: מיון כל 8 הכרטיסים עם הצבעה על הפסוק לכל כרטיס. • השלמת משפט הסיכום "אברהם הבטיח ___ ונתן ___".
מתקדמים	• למתקדמים: לאתר את כל מילות המהירות בפסוקים ב–ח ולספור אותן. • לחשוב: למה לדעתכם אברהם הבטיח מעט ולא הבטיח מראש סעודה גדולה?

מחוון

- התלמיד מאתר בפסוקים לפחות שלוש פעולות של אברהם ומצביע על המקום בכתוב
- התלמיד ממיין נכון לפחות 6 מתוך 8 כרטיסים ומנמק מתוך הפסוק
- התלמיד מסביר במילים שלו את הביטוי "אמור מעט ועשה הרבה"
- בתכנון קבלת האורח, המעשים גדולים מן המילים

רב-תחומיות

- עברית – חינוך לשוני: איתור פעלים בפסוקים (וירץ, וימהר, ויקח, ויתן) והבנת המשמעות שלהם – מיומנות קריאה ממוקדת מחינוך לשוני.
- תורה, מורשת ותרבות ישראל: הכנסת אורחים כערך מן המורשת היהודית, וציטוט דברי שמאי "אמור מעט ועשה הרבה" ממסכת אבות.
- כישורי חיים: תכנון קבלת ילד חדש לכיתה – מיומנות של הכלה ויחסים בין חברים מתחום כישורי חיים.

תשובות השאלון: 1–ב · 2–א · 3–ג · 4–ב · 5–ב · 6–ב

⛺ אוהל פתוח – אברהם מכניס אורחים

שם _____ כיתה _____ תאריך _____

❓ אֵיךְ אַבְרָהָם קִבֵּל אֶת הָאוֹרְחִים – וּמָה אָפְשָׁר לִלְמֹד מִזֶּה עָלֵינוּ?

🕹️ **בסימולטור: מָצְאוּ מָה אַבְרָהָם אָמַר שֶׁיִּתֵּן וּמָה הוּא נָתַן בֶּאֱמֶת.**
בְּאֵיזוֹ קְפְסָה יֵשׁ דְּבָרִים גְּדוֹלִים יוֹתֵר? מָה זֶה מְלַמֵּד עַל אַבְרָהָם?

_____

_____

🛠️ **משימה:** תְּכַנְּנוּ אֵיךְ נְקַבֵּל אוֹרֵחַ בַּכִּתָּה: כָּתְבוּ אוֹ צִיְּרוּ מִשְׁפָּט אֶחָד שֶׁנַּגִּיד לוֹ וּשְׁנֵי דְּבָרִים שֶׁנַּעֲשֶׂה בִּשְׁבִילוֹ.

_____

_____

_____

📝 שאלון

1. אֵיפֹה יָשַׁב אַבְרָהָם כְּשֶׁהִגִּיעוּ הָאוֹרְחִים?

◯ בְּתוֹךְ הָעִיר ◯ בְּפֶתַח הָאֹהֶל ◯ לְיַד הַבְּאֵר

2. כַּמָּה אֲנָשִׁים רָאָה אַבְרָהָם?

◯ שְׁלוֹשָׁה ◯ שְׁנַיִם ◯ עֲשָׂרָה

3. מָה אַבְרָהָם הִבְטִיחַ לָתֵת לָאוֹרְחִים לֶאֱכֹל?

◯ בֶּן בָּקָר ◯ חֶמְאָה וְחָלָב ◯ פַּת לֶחֶם

4. אֵיזוֹ מִלָּה מַרְאָה שֶׁאַבְרָהָם מִהֵר?

◯ וַיֵּשֶׁב ◯ וַיְמַהֵר ◯ וַיֹּאכְלוּ

5. מָה הַמַּשְׁמָעוּת שֶׁל "אֶמֹר מְעַט וַעֲשֵׂה הַרְבֵּה"?

◯ לְדַבֵּר הַרְבֵּה וְלַעֲשׂוֹת מְעַט ◯ לְהַבְטִיחַ מְעַט וְלָתֵת יוֹתֵר ◯ לֹא לְהַבְטִיחַ כְּלוּם

6. מָה עָשָׂה אַבְרָהָם בִּזְמַן שֶׁהָאוֹרְחִים אָכְלוּ?

◯ הָלַךְ לִישׁוֹן ◯ עָמַד וְשֵׁרֵת אוֹתָם ◯ יָצָא לִשְׂדֵה

🎟️ **כרטיס יציאה:** הִשְׁלִימוּ: אַבְרָהָם אָמַר שֶׁיִּתֵּן _____ וְנָתַן בְּפֹעַל _____. מִזֶּה אֲנִי לוֹמֵד/ת שֶׁאַבְרָהָם הָיָה _____, כִּי כָּתוּב "_____".

_____

_____

🪞 רפלקציה

מָה לָמַדְתִּי הַיּוֹם עַל אַבְרָהָם?

_____

אֵיזוֹ מִלָּה בַּפְּסוּקִים עָזְרָה לִי לְהָבִין אֶת אַבְרָהָם?

מָה הִפְלִיא אוֹתִי בַּסִּפּוּר?

אֵיךְ אֶצְבַּל אוֹרֵחַ בַּבַּיִת אוֹ בַּכִּתָּה אַחֲרֵי הַשִּׁעוּר?

מָה עוֹד הָיִיתִי רוֹצֶה לָדַעַת עַל הָאוֹרְחִים שֶׁל אַבְרָהָם?

אני יכול/ה...	בטוח/ה	כמעט	עוד לא
אֲנִי יָכוֹל/ה לִמְצֹא בַּפָּסוּק מָה אַבְרָהָם עָשָׂה לְאוֹרְחִים			
אֲנִי יָכוֹל/ה לְהַסְבִּיר מָה זֶה "אֲמֹר מְעַט וַעֲשֵׂה הַרְבֵּה"			
אֲנִי יָכוֹל/ה לְהַרְאוֹת מִלָּה מֵהַפָּסוּק שֶׁמּוֹכִיחָה שֶׁאַבְרָהָם מִהֵר			